

[Automatisk tekstet av Autotekst med NB Whisper. Kan inneholde feil.]

[SPEAKER\_01]

Mange studenter er redde for å ikke skrive akademisk nok, og resultatet da blir jo ofte at oppgavene blir ganske tunge og kjedelige.

I denne podkasten skal vi derfor snakke om hva som er godt språk i studentoppgaver.

Jeg har fått med meg en professor her, og han samler på sine egne gode formuleringer.

[SPEAKER\_00]

Ja, selvfølgelig gjør jeg det.

Fordi selv om en tekst skal være seriøs og akademisk og fullspekket med tungt faginnhold, så behøver den ikke å være kjedelig for det.

[SPEAKER\_01]

Du hører på podkasten om akademisk skriving, et samarbeid mellom bibliotekene ved Universitetet i Stavanger, Nord Universitet og Høgskolen i Østfold.

Jeg heter Ingeborg Marie Jensen og driver studieverkstedet ved Universitetsbiblioteket i Stavanger.

Jeg har med meg Jo Rauslien.

Du er matematiker og professor i medisinsk statistikk.

Du er manusforfatter og programleder for vitenskapsserie på NRK, Discovery Channel og VGTV.

Og fortell om den formuleringssamlingen din.

[SPEAKER\_00]

Ja, altså, når man skal skrive en akademisk tekst, en vitenskapelig tekst, så er det jo mye innhold.

Det er mye faguttrykk, og det er masse informasjon som skal inn.

Og den skal også formidles til en leser, sånn at leseren kan forstå det, og huske det, og få det med seg.

Veldig ofte er det ikke sånn at svaret på den gode formidlingen av teksten dukker opp ved å stirre blindt inn i en skjerm.

Så jeg går heller rundt og tenker litt på hva jeg har lyst til å si, hva jeg har lyst til å fortelle og beskrive.

Hvis jeg kommer på en smart formulering, så skriver jeg ned på en gulpost-it-lapp, eller ned på en serviett, eller på telefonen min om det er midt på natt.

Så løper jeg ut og noterer på dopapir, og så samler jeg på formuleringene.

Og dytter dem inn i et stort Word-dokument sånn at jeg har catchy formuleringer på alt mulig.

Liggende.

Hvis det er en helt bestemt tekst jeg skal skrive, en bestemt oppgave, så vet jeg også hva jeg vil forklare.

Så samler jeg alle disse ulike catchy beskrivelsene inn, sånn at jeg har et sånt reservoar å ta av for å finne gode og levende beskrivelser på dette tunge, harde fagstoffet.

[SPEAKER\_01]

Når du skal finne disse catchy formuleringene, så er det viktig å treffe leseren din.  
Hvem tenker du at studentene skal tenke på når de skriver en tekst? Mange sier de skal tenke på tanta si, eller noen som ikke har greie på stoffområdet de skriver om.

[SPEAKER\_00]

Nei, ikke skriv for tanta di.  
Tanta di studerer ikke her.  
Du må skrive til noen som er omtrent på samme sted og samme nivå som deg selv.  
Grunnen til at du ikke skal skrive til tanta di, er jo at tanta di har valgt en helt annen vei gjennom livet.  
Hun kan kanskje lese en kronikk i avisa, og du kan formidle til henne på den måten.  
Men den vitenskapelige teksten, den akademiske teksten du skal skrive nå, er jo for folk som er opptatt av det samme som deg, og som vaker rundt i det samme fagfeltet.  
Det betyr ikke at du skal starte med masse tunge fagord som ingen forstår, for da mister du folk for lett.  
Det er viktig å huske at selv om vi er opptatt av det samme, vi som er innenfor det samme fagfeltet,  
Så har vi ikke lest de samme bøkene, vi er opptatt av litt forskjellige ting, vi er på litt ulikt sted i litteraturen, så sørg for at du får med leseren hele veien.  
Du kan starte langt nede, men jobb deg raskt opp i kompleksitet til du kommer dit du trenger å være.  
Men få folk med.  
For guds skyld, sørg for at du får folk med.  
Vi har en tendens til å starte litt for høyt, som rett og slett betyr at du mister folk før de kommer i gang.  
Ikke tanta di, men du må hjelpe de som skal lese likevel.

[SPEAKER\_01]

Blir det litt for kjedelig når vi skriver akademisk?

[SPEAKER\_00]

Ja, det blir fort veldig kjedelig når vi skriver akademisk, for vi gjør gjerne det at vi ... Når vi ikke har skrevet mye, at vi prøver å kopiere det vi tror er kjennetegnene på en akademisk tekst.  
Det er litt det samme som du ser småjenter driver og kopierer popstjerner på TV, og de gjør de samme bevegelsene.  
Det bare ser litt corny ut, for de har ikke egentlig skjønnet hva de kopierer.  
Det som er poenget med en vitenskapelig tekst, er at vi skal formidle fag.  
Vi skal formidle kunnskap.  
Og siden vi også skal prøve å være sanne, vi skal si noe sannferdig om hvordan verden fungerer, så betyr det at vi må være utrolig presise.  
Vi kan ikke legge opp til dette 'Å, de skjønner sikkert hva jeg mener'.  
Nei, nei.  
Si nøyaktig hva det er du har lyst til å si, hva du tenker på, hva

du har gjort.

Og siden dette presisjonsnivået må være så høyt, så betyr det at vi av og til må bruke litt sjeldne ord som betyr akkurat det vi mener.

[SPEAKER\_01]

Det er et krav at du skal holde deg til sjargongene i faget ditt.

Du skal bruke en del begreper, vise at du kan en del begreper.

Det har også med presisjonsnivå å gjøre.

[SPEAKER\_00]

Ja, altså hvis du ikke trenger et avansert faguttrykk og et fremmedord fra øverste hylle, så trenger du ikke bruke det.

Da kan du bruke et vanlig norsk hverdagsord.

Det er fordi at du trenger å si noe helt spesielt som disse hverdagsordene ikke dekker.

Det er derfor vi får alle disse faguttrykkene som driver og gjennomsyrrer en akademisk tekst.

Men det er ikke faguttrykkene i seg selv som definerer at teksten er akademisk.

Det er jo det om du formidler et eller annet innhold som er verdifullt for andre å lese.

[SPEAKER\_01]

Det er noen myter også om akademisk skriving, at det er så veldig vanskelig, tungt og kjedelig.

[SPEAKER\_00]

Ja, altså man tror at det må være tungt og kjedelig for det som skal være akademisk.

Men det er klart at enhver fagtekst vil framstå som veldig tung hvis du leser en fagtekst fra et annet område, hvor du ikke kjenner disse faguttrykkene og presisjonsordene.

Men for oss innenfor et fagområde, så vet vi jo hva faguttrykkene betyr.

Så for oss løfter det bare presisjonsnivået, og vi oppfatter det ikke nødvendigvis som kjedelig.

Det blir jo ekstra kjedelig når du bruker unødvendig faguttrykk.

Unødvendige, sånne avanserte ord.

Sånn at språket blir dødt og flatt og ulevelig, og da blir det jo en lidelse å dra seg gjennom disse tekstene.

Og det trenger det jo ikke å være.

[SPEAKER\_01]

Nei, for det er lov å skrive bra, sant?

[SPEAKER\_00]

Det er alltid lov å skrive bra.

[SPEAKER\_01]

Det er ikke feil å skrive bra.

Men samtidig så er det ikke underholdning vi holder på med.

Det er du opptatt av?

[SPEAKER\_00]

Ja, altså ... Hvis du har lyst til å drive med slapstick-humor, kjempefint, men ikke en akademisk tekst.  
Når jeg leser en vitenskapelig artikkel, et vitenskapelig arbeid, så er det fordi jeg vil ha innblikk i det fagstoffet.  
Hvis du da lirer av deg litt sånn platte morsomheter, så føler jeg meg litt sånn snytt.  
For det er informasjon jeg er på jakt etter.  
Hvis jeg vil ha det morsomt, ja, da kan jeg se en komiserie på TV-en.  
Hvis jeg vil gråte, så kan jeg se en dramaserie på Netflix.  
Gi meg informasjon.  
Men skriv gjerne engasjerende.  
Ja.

[SPEAKER\_01]

Men hva skal du gjøre for å klare det?

[SPEAKER\_00]

Ja, du er nødt til å klare å dra meg som leser gjennom teksten din. Mange tenker at det er det som er underholdning, men underholdning er litt sånn ha-ha, nå skal vi ha det gøy.  
Engasjerende er det når du klarer å gripe tak i folk, med ord, for å få dem gjennom hele historien.  
Og det betyr at du egentlig må hjelpe dem, helt fra starten i introduksjonen, og få dem til å bli engasjert i problemstillingen din, at de kjenner at den angår dem.  
At de har lyst til å være med på denne reisen, du skal dra dem fra introduksjon og inn i metodekapittelet, og få dem til å skjønne at den teorien her, disse metodene, disse dataene her, de er de som løser akkurat det problemet.  
Og da er jo de blitt kjempegira, så du drar dem videre inn i resultatdelen, med disse flotte resultatene som nå er så fantastisk gode, og folk sitter og jubler når de sitter og leser.  
Og da på vei og lander ut i diskusjonen, hvor du skal sette alle bitene på plass.  
Diskusjonen blir av og til litt sånn kjedelig, for folk driver liksom og setter alle byggeklossene på plass, refererer litt hit og dit og sånn.  
Uten tanke på at det er nå du skal snøre hele dette fine prosjektet ditt sammen, og få satt et ordentlig og tydelig punktum.  
Og det er det vi har språk og ord til å gjøre.

[SPEAKER\_01]

Ja, for det gjør du med ord, sant?

[SPEAKER\_00]

Det er ordene vi har som verktøy for å dra folk inn.  
Vi har ikke levende bilder og filmer og flotte lydeffekter.  
Ordene og språket må gjøre alt dette for oss.

[SPEAKER\_01]

Skal vi prøve å bli litt konkrete nå?  
Og fortelle de som hører på, hva slags ord de kan bruke for å klare dette?

For det du snakker om nå, det er jo egentlig presisjon.  
At akademiske tekster har et ekstremt høyt presisjonsnivå.  
Det høyeste presisjonsnivået som fins.

[SPEAKER\_00]

Ja, det er ingenting som er så sannhetssøkende som en akademisk tekst.  
Det betyr at presisjonsnivået er det største vi klarer å oppdrive i samfunnet.

[SPEAKER\_01]

Derfor må en være presis i alle, til alle ord en bruker i teksten.  
Og velge orda sine med omhu, mer enn en gjør noen annen gang.

[SPEAKER\_00]

Ja, du må også velge verb som beskriver nøyaktig det som ble gjort.  
Det er forskjell på om noen sier det, eller han hevder det, eller han mener det.  
Det er tre helt forskjellige ting som omhandler det samme.  
Sånn at når du sitter og plukker sammen selv det som føles ... kanskje kan føles som transportetapper i teksten.  
Hvert enkelt ord må veies.  
Er det nøyaktig dette jeg skal si, eller er det noe annet?  
Og på samme måte så er vi opptatt av å skrelle vekk ord.  
Enkeltord som blir overflødige.  
Hvis du begynner å snakke om resultatene dine som fantastiske, ja er de virkelig så fantastiske hvis du er nødt til å bruke et så sterkt ord for å forklare det?  
Egentlig bør jo da hele bakgrunnen, introduksjon og metode, resultat, vise i seg selv at dette her er bra.

[SPEAKER\_01]

Du skal jo samtidig vise leseren den retning i teksten.  
Og hvis jeg ser noe tydelig i mine resultater, så er det viktig at jeg forteller det til leseren.  
Og sier at funnene mine viser at ... Eller jeg ser tydelige tendenser til det i materialet mitt.  
At jeg bruker ord som viser.

[SPEAKER\_00]

Selvfølgelig må du gjøre det, det er ikke sånn at vi skal overlate ting til leseren å tolke.  
Det er vi som har gjort dette prosjektet, vi som har funnet resultatene, vi som tolker det.  
Og så leser mottakeren dette her.  
Det skal ikke være noen tvetydigheter igjen.  
Alt må være ordentlig utfyllende, ingen løse tråder.  
Så du må sette punktum for alt.  
Det er ikke noe som heter at ... Nei, det var helt åpenbart at ...  
Nei, de sier hva det er, setter et punktum.  
Kort, tydelig, presist.

[SPEAKER\_01]

Så skal en ofte ta litt forbehold også, sant, i forskning.

[SPEAKER\_00]

Ja, og det er jo fordi at vi skal prøve å si noe sant om verden. Og så er det jo sånn, da, at det du finner ut av, avhenger litt av øyet som ser.

Måten du gjorde det på.

Kunne du gjort det på en annen måte?

Har du samlet inn de riktige dataene?

Hadde du fått et annet svar hvis du hadde gjort det på en annen måte?

Vi vet jo at verden er annerledes, avhengig av hva slags briller du har på deg.

Derfor må også alt dette her på plass, sånn at leseren selv også kan vurdere om de tolkningene du har gjort, av det de har gjort, stemmer overens med de mener at de ser i dette her.

Og de forbeholdne syns jo folk er kjedelige.

Men da får vi bruke språket bedre, da.

[SPEAKER\_01]

Hva slags formuleringer kan en bruke for å få fram det uten å snakke ned sin egen tekst?

[SPEAKER\_00]

Jeg er mer opptatt av å tydeliggjøre hva jeg selv har gjort, og hvorfor jeg valgte det.

Og ved på den måten å være tydelig i det, by proxy, altså litt sånn indirekte, og så fortelle hvorfor jeg ikke har gjort det på en annen måte.

Tydelighet i egne valg forteller også hvorfor man har valgt bort noe annet.

Ofte så kan det også være en styrke å ha en sånn eksplisitt liste som sier noe om at nei, vi har noen begrensninger i dette her, som er sånn og sånn og sånn.

Det er med og øker troverdigheten på det du har gjort.

Du prøver ikke å selge det ut og forbi det det faktisk kan selges om.

[SPEAKER\_01]

Det med presisjon handler også om retningen i teksten.

At du bruker gode ord til å forklare hvor du vil i teksten.

At du leder leseren greit gjennom resonnementene dine, og dermed viser åssen du tenker at ting henger sammen.

[SPEAKER\_00]

Ja, altså, når man har gjort et forskningsprosjekt, et vitenskapelig arbeid, så har man jo lest masse, observert masse, gjort seg mange tanker ... Og det er utrolig mange ting man kunne skrevet om alt dette her.

Og du kan ikke bare lempe alt dette ned på den stakkars leseren, og skal de liksom prøve å finne veien ut av dette her selv?

For de var ikke der da det skjedde.

De har ikke lest de samme bøkene og sett de samme tingene som deg.

Så du må hjelpe dem gjennom teksten.

Du må bruke språket til å se at vi oppdaget dette, så derfor gjorde

vi det sånn.

Og vi valgte dette her fordi at dette skjedde.

Å lage en rett linje, en rett strek, gjennom hele prosjektet ...

Sånn at de også skjønner hva som har skjedd.

Og det betyr at ordene, verbene, retningen på setninger må peke framover og lede leseren inn i det neste, og inn i det neste, og inn i det neste.

At det blir en forståelig historie ut av dette her til slutt, og ikke bare massevis av informasjon som trækkes ned over hodet på leseren.

For da orker de ikke lesere.

Det blir kjedelig, og så går de lei, og så legger de det bort før de er ferdig.

Det er dumt.

[SPEAKER\_01]

Det er dumt.

Det vil vi ikke ha.

Et par advarsler, tror jeg, før vi gir oss.

Jeg er opptatt av metaforet.

Jeg syns at det er en veldig fin ting når det brukes på en god måte.

Men jeg syns også det er en veldig skummel ting når det brukes feil.

Og det brukes ofte feil.

Så jeg tenker det er en akademisk oppgave at en skal være forsiktig med et veldig blomstrende språk.

Og fargelegge og male tjukt på.

At det ikke er der vi kanskje skal holde på med det.

[SPEAKER\_00]

Nei, metaforer er fine for å prøve å forklare noe vanskelig, men de har også gjerne det innebygget i seg at de har flere tolkningsmuligheter.

Og at resultatet av hvordan man leser denne metaforen, avhenger av hvem som leser det.

Og da er vi ikke presise igjen, ikke sant?

Så en metafor er fin når du skal snakke til tanta di, men kanskje ikke den akademiske teksten.

[SPEAKER\_01]

Og en siste pekefinger fra meg, i hvert fall, det er les korrektur.

Eller få noen til å lese korrektur på oppgaven din.

For det å lese oppgaver eller tekster, vitenskapelige tekster i det hele tatt, med masse skrivefeil og gjentakelse og sånne ting, er jo ganske slitsomt.

Og da blir i hvert fall jeg lei.

[SPEAKER\_00]

Du tåler ikke mange skrivefeil og tulefeil i en tekst før man ikke orker, og heller legger den bort.

Så les korrektur selv.

Få andre til å lese korrektur.

Om det er tanta di eller noen andre ... Det er der tante kommer inn. Endelig!

[SPEAKER\_01]

Jeg visste det!

Det fins jo en del regler for akademisk skriving som vi er nødt til å følge også.

F.eks.

referanse, kildehenvisning.

[SPEAKER\_00]

Ja, og dette her handler jo om presisjonen og sannhetsnivået i det vi holder på med.

Det er klart at hvis du sier at noen andre har sagt noe, så må du ha en referanse til hva det var de sa, og hvor du er du kan finne dette her.

Hvis du stjeler formuleringer ... Hvis noen har sagt det før, så skal de få kreditt for det.

Sånn at vi bygger også opp vår egen autoritet eller vår egen troverdighet i det vi snakker om, ved å henvise til at vi har lest.

Det andre er at vi vet hvor det står, og gjør at de som er interessert i dette, kan finne mer informasjon andre steder fra.

Vi putter en liten stein inn i det store byggverket, og vi plasserer arbeidet vårt inn i hele det store vitenskapelige byggverket ved referanser og kildehenvisninger.

[SPEAKER\_01]

Det fins litt forskjellige måter å gjøre referanser og kildeanvisninger på.

Det gjøres forskjellig i forskjellige fag og i forskjellige retninger.

Men det er også forskjellige måter å skrive på i forskjellige fag.

Det er forskjellig hvilke ord det er lov å bruke, hvilken måte en har lov å formulere seg på.

[SPEAKER\_00]

Ja, alle fag har jo sine litt ulike måter å skrive på.

Og det er bare å lese flere artikler og bøker fra fagfeltet ditt, så ser man litt hvordan folk ordlegger seg.

Men det som også er viktig å huske på, er at din tekst er din.

Vi snakker alle forskjellig.

Det betyr at vi også alle skriver litt forskjellig.

Så du må klare å finne din stemme, din måte å skrive akademisk på.

For hvis du bare skal prøve å kopiere andre, så blir det ikke så bra.

Da ser det ut som du hermer.

Og det blir litt klønete.

Men hvis du klarer å finne ditt eget språk også, så skriver du bedre, og da blir det mer engasjerende.

[SPEAKER\_01]

Og det er det kanskje ikke alle studenter som kommer på, at de er ganske gode skrivere.

Veldig mange av dem er drevet mye med skriving, og de kan skrive og har et språk som de kan bruke.

Og så kommer de inn på universiteter og høyskoler og tror de må lære å skrive på en helt annen måte.



[SPEAKER\_00]

Ja, og det behøver de ikke.

Det er fortsatt din egen stemme og skrivemåte du kan ta med deg inn. Du må bare justere den opp til det presisjonsnivået som vi har behov for i den vitenskapelige verden.

[SPEAKER\_01]

Akademisk språk handler altså først og fremst om presisjon og om troverdighet.

Takk for at du hørte på oss.

Kos deg med skrivinga di.

Og husk å få med deg de andre podkastene våre om akademisk skriving.